

Varvsinstruktion Sjösättning

Detta är inte den slutliga versionen - Uppdateras löpande under våren 2026 - utskrifter finns i pärm i Spinnhuset

Introduktion

Hantering av båtar på land är förenat med risker för både person- och båtskador. Göta Segelsällskap arbetar kontinuerligt för att öka säkerheten och minimera dessa risker.

Detta dokument syftar till att ge båtägare och funktionärer kunskap om de rutiner vi tillämpar. Innehållet uppdateras vid behov, och alla uppmanas att bidra till att förbättra säkerhetsarbetet.

Det är obligatoriskt för funktionär att känna till dessa rutiner och hålla sig uppdaterad med [Ändringar](#).

Båtägare ska ha kunskap om, och förhålla sig till [Båtägarens ansvar och rutiner](#), [Säkerhetsregler](#) och [Terminologi](#), och uppmanas att bekanta sig med övriga rutiner.

Som komplement finns [Checklistor](#) för varje funktionär och moment. I dessa beskrivs allt som ska kontrolleras och utföras, av vem, och i vilken ordning. Allt material finns på hemsidan och i en pärm i Spinnhuset.

Alla som deltar ska känna sig trygga, och veta att det finns utarbetade rutiner för varje moment. Med god kommunikation och ett lugnt och metodiskt arbetssätt minskar vi tillsammans riskerna. Använd en vänlig ton, var tydlig, och låt funktionärerna utföra sitt arbete ostörda. Håll alltid ett säkert avstånd till båt som lastas eller lossas.

Brandsläckare finns på traktorns utsida

Första hjälpen finns i traktorns förarhytt

Absorbenter, oljelänsar och spilldukar finns i Miljöcontainern

Båtägarens ansvar och rutiner

1. Båten ska vara klar för sjösättning när passet börjar.
2. Städa din varvsplats och se till att vagnen kan köra in, innan passet börjar.
3. Demontera ev. vagg och byt till stöttor, innan passet börjar
4. Båtägare ansvarar själv för el och pump som kan behövas vid sjösättningsrampen vid läckage.
5. Fäst en tamp i fören och lägg den på BB sida på däck, så att den nås från bryggan med båtshake. Se till att den inte kan trilla av under körning. Tampen ska inte vara fäst i vagnen.
6. För att inte påverka båtens balans, tanka inte, fyll inte vatten och lasta inte båten förrän den är sjösatt.

7. För framtunga båtar, se till att förpiken är tom och lägg istället extra vikt i akterskeppet.
8. För båtar som tar tid, och båtar som är nya i Sällskapet, rådgör med Markbas för ev. justeringar som kan underlätta. T.ex. kan det handla om var stöttorna står, om pallningen är för låg, för bred eller står för tätt.
9. Om viktig information om båten saknas eller är felaktig - balk, rulle, bommar, viktfördelning etc. - ska båtägaren tillsammans med Markbas, i god tid innan sjösättning försöka få fram så korrekta uppgifter som möjligt.
10. Fotografera pallningsvirkets position och ladda upp till <https://eskader.gotasegelsallskap.se>
11. Fotografera bommarnas position enligt ovan, eller markera på lämpligt sätt. Slingmärken finns i Spinnhuset.
12. För att underlätta vid torrsättning, måla helst en avvikande färg från pallningen en bit upp på kölen så blir det ingen diskussion var pallningen ska stå i höst.
13. När din båt är sjösatt så ska du komma tillbaka till varvsplanen så fort som möjligt.
14. Om du har en båt som brukar läcka och behöver ösas, se till att ni är två så att en kan passa båten och en genomföra arbetet på varvsplanen.
15. Passet är slut när alla saker som använts för passet är iordningställda för nästa pass.
16. Alla är kvar tills passets båtar är sjösatta om inget annat görs upp.

Säkerhetsregler

1. Markbas leder arbetet under passet. Markbas instruktioner ska följas
2. Endast Markbas ger instruktioner till Traktorförare och Vagnmästare
3. Alla ansvarar för att hela tiden ha ett öga åt säkerheten
4. Vid osäkerhet ropas tydligt "STOPP"
5. Ingen går in under en båt under lastningsmomentet utan Markbas instruktion
6. Den som inte jobbar aktivt kring båten ska hålla ett säkert avstånd
7. Det är stöttor, vagn och pallning som tillser att båten står stabilt, inte människor
8. Checklistor och metoder ska följas om inte Markbas ger tydlig instruktion om annat. Avvikelser från checklistor och metoder dokumenteras av Markbas, för att vid behov införas i kommande version
9. Använd gemensam [Terminologi](#) så långt det är möjligt.
10. Sjösättning får ej ske i mörker.
11. Eventuella Incidenter skrivs upp av inblandade i dokumentet incidentrapport och postas i vita brevlådan i Spinnhuset.

Roller

Markbas	Leder verksamheten kring båt och vagn på varvsplan.	Kommunikationsenhet
Vagnmästare	Hanterar vagnens hydraulik. Samarbetar med Traktorförare, Båtgare och Bryggchef vid rampen.	Kommunikationsenhet
Traktorförare	Kör traktorn	Kommunikationsenhet
Bryggchef	Håller ordning vid bryggan. Är behjälplig vid sjösättning. Ser till att bilar inte parkerar på planen vid rampen.	Kommunikationsenhet Varningsskyltar för tung trafik
Trafikvakt	Står på vägen utanför infarten till varvsplan. Tillser att fordon som kör in på varvsplan eller längs muren är medvetna om att verksamhet pågår. Ber förare att vänta om vagnen är på väg ut.	Varningsskyltar för tung trafik
Båtgare	Tillser att båten är klar för sjösättning. Hjälper Markbas att tillse att båten lastas på rätt sätt. Går framför vagn och traktor på väg mot rampen och tillser att inget kommer i vägen.	Gå så att du syns av traktorföraren.
Balkansvariga - två st.	Hanterar balk enligt Markbas anvisningar.	Balkläge finns i sjösättningslistan
Rulleansvarig	Hanterar rulle och bomläge enligt Markbas anvisningar	Rulleläge (siffra) och bomläge (bokstav) anges i sjösättningslistan
Stöttare - två st.	Placerar och tar bort stöttor från båten enligt Markbas anvisningar.	Stöttor ställs symmetriskt och ska ha största möjliga vinkel mot skrovet
Övriga	Uppehåller sig nära Markbas och är beredda att ta över roller eller rycka in på Markbas anvisning. Tillser att bilar inte parkeras i vägen för arbetet.	Stå på ett säkert avstånd om du inte jobbar aktivt kring båten

Terminologi

Stopp!	Kan användas av alla. Upprepas av de som uppfattat det
Kanalen	Riktning på varvsplan (söderut), mot Långholmskanalen. Motsats till Fängelset
Fängelset	Riktning på varvsplan (norrut). Motsats till Kanalen
Spinnhuset	Riktning på varvsplan (österut). Motsats till Jungfruholmarna
Jungfruholmarna	Riktning på varvsplan (västerut). Motsats till Spinnhuset
In	Riktning in mot varvsplats, vid flytt av traktor och vagn
Ut	Riktning ut från varvsplats, vid flytt av traktor och vagn
Bommar	Vertikala stöd Stolpar på vagnen för båtens akterskepp. Hindrar även båten från att röra sig bakåt. Används som extra säkerhet då vagnen körs in och ut, när inga förliga stöttor är på plats.
Stävlyft	Hydraulisk del av vagnen för att lyfta båtens förstäv
Förlängning	Hydraulisk del för att flytta vagnen in och ut medan traktorn står stilla
Stävstötta	V-formad extrastötta för stäven på vissa framtunga båtar. Kan stå på plats när vagnen körs in, till skillnad från vanliga stöttor som är för breda. Sällskapet har två stycken.
Balk	Flyttbar del av vagnen som kölen vilar på. Tas bort innan vagnen körs in till båten. Varje båt ska ha ett dokumenterat balkläge
Rulle	Flyttbar del av vagnen som hindrar båten att röra sig framåt.
Vevarmar	Främre sidostöd som justeras manuellt. Används ibland för platta, breda båtar.
Spännband	Används för att straffa ner fören på vissa baktunga båtar.
Mätsticka/skiva	1 m sticka som visar avståndet mellan båtar vid placering på varv.
Pallningsvirke	Stabil trävirkeskonstruktion under kölen med bestämda mått
Klubbstötta	Enbent extrastötta för tillfällig stöttning
Sling	Används för vissa baktunga båtar för att avlasta trycket på kölen. Båten ska stå med kölen på balken.
Släde	Ersätter balk för vissa båtar. Fyra hjul tillåter båten att rulla upp på vagnen. Tung, används sällan
Trafikskyltar	Varningsskyltar för bilister. Två vid infart varvsplan, en vid t-korsningen vid rampen.

Förberedelser för funktionärer

Markbas tillser att förberedelser genomförs enligt [Checklista](#).

Vid tid för passets start håller Markbas upprop och genomgång av dagen.

Traktorförare och Vagnmästare kontrollerar att fordonen är klara inför passet enligt

 **Checklistor** . (tankning, kolla av sling, spännband, däcktryck etc)

Lastning av båt på vagn, normalförfarande

*Gäller båtar som har sin tyngdpunkt **akter** om pallningsvirkets position under kölen. Om tyngdpunkten ligger för om denna anses båten vara [framtung](#). Båten stödpunkter är pallningsvirke och två (eller fler) akterstöttor.*

Innan vagnen anländer kontrolleras att samtliga stöttor är lagom åtdragna och sitter bra mot skrovet. Vissa båtar kräver fler stöttor under akterskeppet vid lastning. Dessa kan behövas för att skapa extra stabilitet, men även för att kunna flytta bort ordinarie stöttor för att vagnen ska få plats.

Vagnen körs fram till båten och stannar nära båten, utan att köra in.

Balkansvarig monterar bort balk.

Rulleansvarig monterar bort rulle och ser till att bommar har rätt läge, enligt lista.

Markbas kontrollerar att allt ser bra ut och att inget ligger i vägen. Vagnmästare kontrollerar läget på förlängningen.

Vagnen körs in så långt det går, utan att bommarna blockerar båtens förliga stöttor. Vagnmästare anpassar bommarna så att de under inkörning är nära skrovet, utan att vidröra.

Båtens förliga stöttor tas försiktigt bort. Båten står nu med tre stödpunkter - kölpallning och akterstöttor, med bommar som säkerhet - och får inte vidröras.

Vagnen körs in under båten. Vagnmästare håller fortsatt bommarna nära skrovet utan att vidröra, och tillser att stävlyften är nära stäven utan att vidröra.

Markbas tillser att vagnen inte tar i pallningsvirket.

Traktorförare stannar på Markbas signal när båtens balkläge är vid kölens akterkant. Motorn stängs av. Vagnen justeras sedan till rätt läge med förlängningshydrauliken. Notera att vissa båtar ska ha balken på annat ställe än i akterkant.

När vagnen står på plats justeras bommarna så de vidrör skrovet. Bommarna får inte ansättas hårt eftersom båten kan röra sig vertikalt vid lyft.

Markbas meddelar när det är klart att gå in under båten, och Balkansvariga monterar därefter balk. Läget på balken kontrolleras och uppdateras i listan vid behov.

Rullen läggs på plats av Rulleansvarig. Avståndet mellan rulle och köl ska vara mindre än avståndet som är kvar av kölen på balken, för att kölen inte ska kunna halka av balken framåt. Men inte så tigt att båten inte kan vinklas framåt nedåt med hjälp av stävlyften.

Om båten är mycket baktung används spännband för att hålla ned fören mot vagnen.

På Markbas signal till Vagnmästare höjs vagnen tills båten går fri från pallningsvirke och akterstöttor. Båten vilar nu på balk och stävlyft och stötts i sidled av bommarna.

Pallningsvirket tas bort vid behov.

Rullen justeras vid behov av Rulleansvarig. Läget på rullen kontrolleras och uppdateras i listan vid behov.

När Markbas och Båtägare är nöjda tas stöttorna bort, eventuellt tryck på bommarna justeras, och vagnen körs ner till rampen.

Båtägare går framför vagnen och agerar trafikvakt.

Lastning av båt på vagn, framtung båt

Tex Carrera, Svahn36, Cumulus, Accent, Omega 28, Passad

*Gäller båtar som har sin tyngdpunkt **för** om pallningsvirkets position under kölen. Om tyngdpunkten ligger akter om denna används [normalförfarande](#). Båtens stödpunkter är pallningsvirke och stävstötta, alternativt två sammanbundna sidostöttor, för om båtens tyngdpunkt.*

Någon av Sällskapetets två stävstöttor kan tillfälligt användas vid lastning. Dessa är tillräckligt smala för att få plats innanför vagnens sidor. Vanliga stöttor är för breda. Var aktsam så att stävstöttan inte rubbas av balk eller rulle, som ska ha tagits bort innan vagnen körs in.

Innan vagnen anländer kontrolleras att samtliga stöttor är lagom åtdragna och sitter bra mot skrovet. Stävstötta sätts på plats under förstäven så nära kölens framkant som möjligt.

Två extra stöttor ställs mellan för och akterstöttor

Vagnen körs fram till båten och stannar nära båten, utan att köra in. Traktor och vagn bör om möjligt stå i båtens långskeppslinje.

Balkansvarig monterar bort balk

Rulleansvarig monterar bort rulle och ser till att bommar har rätt läge, enligt lista.

Markbas kontrollerar att allt ser bra ut och att inget ligger i vägen på vagnen eller marken. Vagnmästare kontrollerar läget på förlängningen.

Vagnen körs in så långt det går, utan att bommarna blockerar sidostöttor. Vagnmästare anpassar bommarna så att de under inkörning är nära skrovet, utan att vidröra.

Främre sidostöttor tas försiktigt bort. Båten står nu med två stödpunkter - kölpallning och stävstötta, med vagnens bommar som säkerhet - och får inte vidröras.

Vagnen körs in under båten. Vagnmästare håller fortsatt bommarna nära skrovet utan att vidröra, och ser till att stävlyften är nära stäven utan att vidröra.

Rulleansvar/balkansvarig hjälper traktorföraren att syfta så att stävstötta går fri från vagnen. Markbas ser till att vagnen inte tar i pallningsvirket.

Traktorförare stannar på Markbas signal när båtens balkläge är vid kölens akterkant. Motorn stängs av. Vagnmästaren startar då den batteridrivna hydraulpumpen och kan på order av Markbasen justera vagnens läge med hydraulspaken så att balkläget kommer på rätt plats. Notera att vissa båtar ska ha balken på annat ställe än i absoluta akterkant.

När vagnen står på plats justeras bommarna så de vidrör skrovet. Bommarna får inte ansättas hårt eftersom båten kan röra sig vertikalt vid lyft.

Markbas meddelar när det är klart att gå in under båten, och Balkansvariga monterar därefter balk. Läget på balken kontrolleras och uppdateras vid behov i listan via QR.koden (eller notering i listan för vidare information till varv).

Rullen läggs på plats av Rulleansvarig. Avståndet mellan rulle och köl ska vara mindre än avståndet som är kvar av kölén på balken, för att kölén inte ska kunna halka av balken framåt. Men inte så tight att båten inte kan vinklas framåt nedåt med hjälp av stävlyften.

På Markbas signal till Vagnmästare läggs vagnens stävlyftare an mot båtens förstäv och att höja vagnen tills båten går fri från pallningsvirke och akterstöttor. Båten vilar nu på balk och stävlyft och stöttas i sidled av bommarna.

Rullen justeras vid behov av Rulleansvarig. Läget på rullen kontrolleras och uppdateras i listan vid behov.

Pallningsvirket tas bort vid behov.

När Markbas och Båtagare är nöjda tas stöttorna bort, eventuellt tryck på bommarna justeras, och vagnen körs ner till rampen.

Båtagare går framför vagnen och agerar trafikvakt.

Lastning av baktung båt på vagn, sling/spännband

*Gäller båtar som har sin tyngdpunkt **akter** om balkens position under kölen när båten är lastad.*

Tex Facil, Comfortina 32, Maxi 909,

Baktung båt ska alltid stå på balken, den får inte hänga i slinget.

Är båten baktung går **båtägaren** upp på båten och kopplar vagnens spännband över båtens förstäv och spänner det, eller som alternativ, använder det kraftiga slinget mellan sidobommarna under båtens akterstäv.

Sjösättning av båt vid rampen

Trafikvakt kontrollerar trafiken när traktorn kör ut från varvsplanen.

Under körning skall Vagnmästare sänka vagnen och midjan, så att vagnen är horisontell, men går fri från farthindren på vägen.

Traktorförare stannar traktorn vid rampen och lägger i fyrhjulsdrift, sköldpaddeläge, differentialspärr och växel 1.

Bakdörren på traktorhytten ska vara öppen som säkerhet.

Vagnmästare höjer hjul och midja när vagnen passerar övergången till rampen så att vagnen går fri.

Vagnen körs långsamt ner i vattnet, samtidigt som Vagnmästare sänker hjul och höjer midja, för att sänka balken.

Förtamp tas från fördäck av Bryggchef.

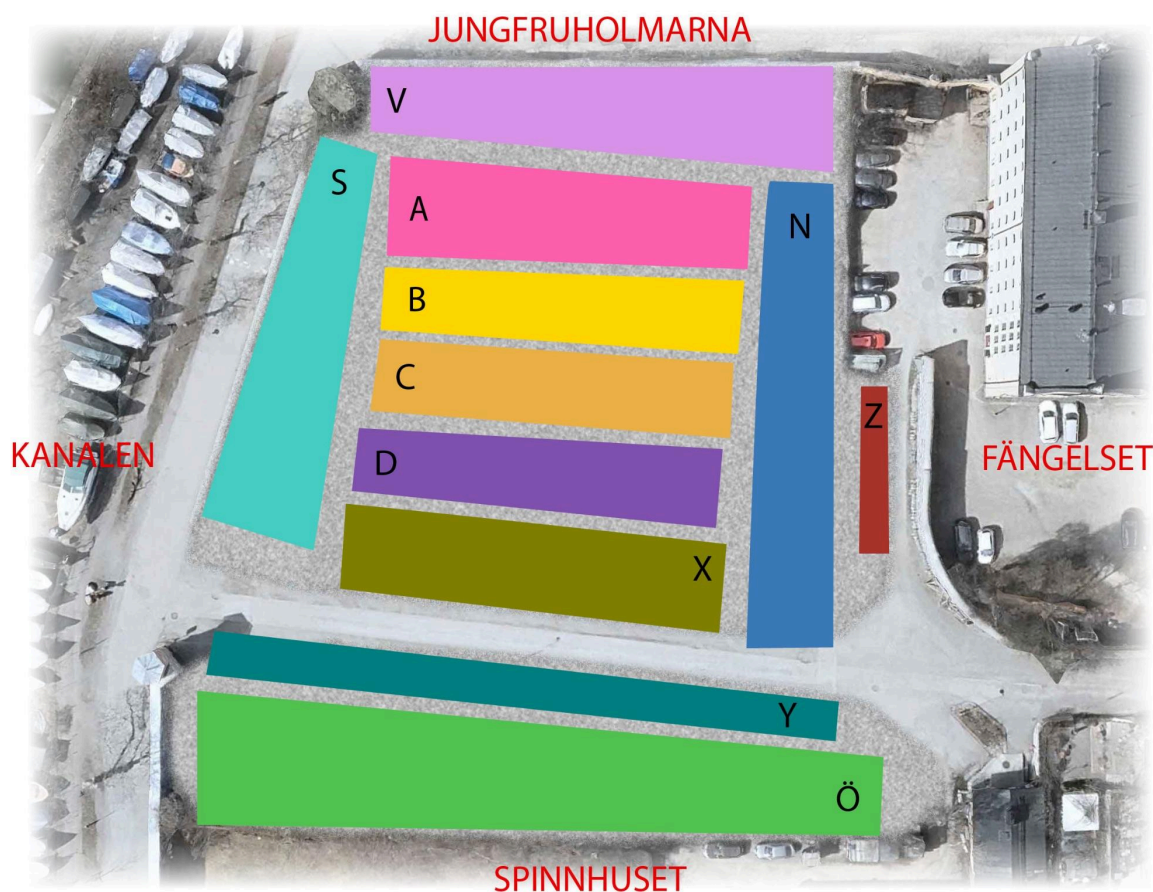
För djupgående båtar ställer Vagnmästare förlängningen i sitt yttersta läge.

Vagnmästare lättar på bommarna och höjer midjan strax innan båten flyter.

När båten flyter ger Vagnmästare tydligt tecken till Traktorförare som stannar och aktiverar parkeringsbroms. Båten dras bakåt med tamp och båtshake.

Vagnmästare höjer midja och hjul så att vagnen går fri vid uppkörning, samt återställer förlängningen.

Illustrationer



Ändringar

- 2025-04-05 Utkast
- 2025-04-06 Stycke om framtunga båtar och sjösättning.
Flyttat upp [Terminologi](#)
- 2025-04-11 Lagt till text om sling och spännband
- 2025-04-12 Lagt till instruktioner för [Rulle](#)
Uppdaterat checklista för [Vagnmästare](#)
Lagt till brandsläckare, första hjälpen och läckagemateriel i [Introduktion](#)
- 2025-02-22 Lagt till ytterligare info om rulle samt sett till att första- hjälpen material finns i traktorn